

Monskyho věta

RADO VAN ŠVARC

ABSTRAKT. Cílem příspěvku je seznámit čtenáře s Monskyho větou. V první části budeme budovat zdánlivě nesouvisející teorii. Ve druhé pak tuto teorii využijeme k důkazu věty.

Zamysleme se nad následující otázkou – pro jaká přirozená n umíme rozřezat čtverec na n trojúhelníků o stejném obsahu? Je jednoduché ukázat, že pro sudá n je to vždy možné. Jak je to ale s lichými?

Zdánlivě nesouvisející teorie

Definice. Nechtě p je prvočíslo. Potom jako p -valuaci nazveme funkci $v_p : \mathbb{Q} \rightarrow \mathbb{R}$ takovou, že $v_p(0) = 0$ a pokud $r \neq 0$ je racionální číslo, pro které platí $r = p^k \frac{a}{b}$, kde k je celé číslo a a a b jsou celá čísla nedělitelná p , pak $v_p(r) = p^{-k}$.

Například $v_2(\frac{3}{4}) = 4$, $v_3(15) = \frac{1}{3}$ a $v_5(1) = 1$.

Definice. Funkci $v : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}_0^+$ nazveme *nearchimédovskou valuací*, pokud platí

- (1) $(v(x) = 0) \Leftrightarrow (x = 0)$,
- (2) $v(xy) = v(x)v(y)$,
- (3) $v(x + y) \leq \max\{v(x), v(y)\}$,

pro libovolné $x, y \in \mathbb{R}$.

Tvrzení. Pokud v je nearchimédovská valuace a $v(x) \neq v(y)$, pak $v(x + y) = \max\{v(x), v(y)\}$.

Rozšiřování p -valuace

Povšimněme si, že $v_p(x)$ naší definici nearchimédovské valuace téměř splňuje, pouze není definovaná v iracionálních číslech. Je možné tuto funkci vhodně na iracionálních číslech dodefinovat tak, že v_p zůstane nearchimédovskou valuací, ale my to dělat nebudeme. Vystačíme si se slabším tvrzením. Stále usilujeme o to, roztáhnout definiční obor na celé $\mathbb{R}$, ale místo $\mathbb{R}_0^+$ budeme za obor hodnot naší valuace požadovat jen nějakou množinu M , pro kterou platí $M = \{0\} \cup G$, kde G je uspořádaná abelovská grupa (tj. množina s násobením a dělením, u které umíme určit, co je větší a co je menší) a kde pro každé $a \in G$ platí $0 \cdot a = 0$ a $0 < a$.

Tvrzení. Existuje nearchimédovská valuace $w : \mathbb{R} \rightarrow M$ taková, že $w\left(\frac{1}{2}\right) > 1$.

Lemma. (Zornovo) Mějme množinu X . O množině R , jejíž prvky jsou podmnožiny X , řekneme, že se jedná o řetězec, pokud pro každé dvě množiny $A, B \in R$ platí $A \subset B$ nebo $B \subset A$.

Nechť S , jejíž prvky jsou podmnožiny X , je neprázdná množina splňující následující podmínku: Pro každý řetězec $R \subset S$ platí $\bigcup R \in S$. Pak existuje maximální množina $M \in S$. (Maximální množinou rozumíme takovou, že pro žádnou jinou množinu $A \in S$ neplatí $M \subset A$.)

A jdeme na to!

Věta. (Monskyho) Není možné rozřezat čtverec na lichý počet trojúhelníků se stejným obsahem.

Budeme pro spor předpokládat, že takové rozřezání je možné a budeme pracovat s takovýmto rozřezáním čtverce $\{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : 0 \leq x, y \leq 1\}$.

Definice. Řekneme, že bod se souřadnicemi $[x, y]$ je obarven

- (1) modře, pokud $w(x) \geq w(y), w(x) \geq w(1)$,
- (2) zeleně, pokud $w(x) < w(y), w(y) \geq w(1)$,
- (3) červeně, pokud $w(x) < w(1), w(y) < w(1)$.

Definice. Výraz

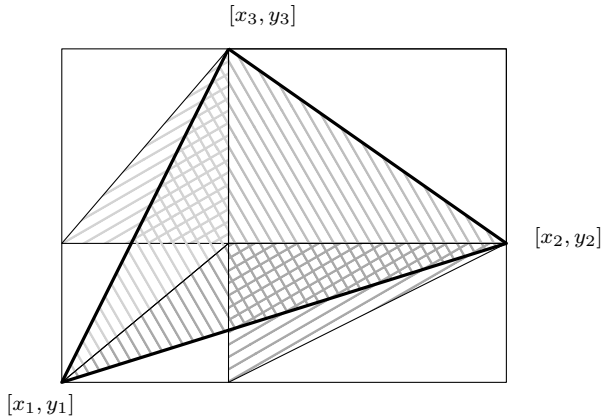
$$|a_1 b_2 c_3 + a_2 b_3 c_1 + a_3 b_1 c_2 - a_1 b_3 c_2 - a_2 b_1 c_3 - a_3 b_2 c_1|$$

budeme zkráceně značit jako

$$\begin{vmatrix} a_1 & a_2 & a_3 \\ b_1 & b_2 & b_3 \\ c_1 & c_2 & c_3 \end{vmatrix}.$$

Lemma. Trojúhelník se souřadnicemi $[x_1, y_1], [x_2, y_2], [x_3, y_3]$ má obsah rovný

$$\frac{1}{2} \left| (x_1 - x_2)(y_1 - y_3) - (x_1 - x_3)(y_1 - y_2) \right| = \frac{1}{2} \begin{vmatrix} x_1 & y_1 & 1 \\ x_2 & y_2 & 1 \\ x_3 & y_3 & 1 \end{vmatrix}.$$

Definice. Jako *duhový trojúhelník* nazveme takový trojúhelník, jehož každý vrchol má jinou barvu.

Lemma. Necht' $[x_1, y_1]$, $[x_2, y_2]$ a $[x_3, y_3]$ jsou vrcholy duhového trojúhelníku. Potom

$$w \left(\begin{array}{ccc|c} x_1 & y_1 & 1 & \\ x_2 & y_2 & 1 & \\ x_3 & y_3 & 1 & \end{array} \right) \geq 1.$$

Lemma. V libovolném rozřezání čtverce se vyskytuje alespoň jeden duhový trojúhelník.

Literatura a zdroje

- [1] Martin Aigner, Günter M. Ziegler: *Proofs from THE BOOK*, Springer, 2010.